

SOCIAAL KAPITAAL ALS FUNDAMENT VOOR SUCCESVOL TOERISME?

Wie aan Ecuador denkt, denkt aan de Galapagoseilanden, de Andes en het Amazonewoud. Het beste van Zuid-Amerika in een relatief klein land. Zee, bergen en oerwoud op een paar dagen tijd.

Van dit beeld probeert ook het Cajas Massif Biosphere Reserve (CMBR) in het zuiden van het land te profiteren. Dit gebied met UNESCO-status, gelegen op een steenworp afstand van de historische stad Cuenca, bestaat uit mangroven, nevelwoud en woestijn. Toch maakt het CMBR geen deel uit van de meest populaire bestemmingen van Ecuador. Het gebied trekt veel backpackers aan terwijl de toeristische ondernemers in het CMBR juist een publiek willen aantrekken dat langer in de bestemming blijft en meer geld uitgeeft. Voorlopig slagen ze hier niet in. Waar knelt de schoen?

In haar masterthesis aan de afdeling Geografie en Toerisme aan de KU Leuven heeft Lynse Vermeulen gekeken naar de rol die sociaal kapitaal in het CMBR speelt om collectief als bestemming een internationale marktpositie te verkrijgen. Vermeulen ging na hoe de sterkte van het netwerk tussen toeristische overheidsinstanties en ondernemers in het CMBR de mogelijkheden bepaalt om de bestemming internationaal te profileren.

Op dit moment vormt een gemeentelijke toeristische organisatie een *Destination Management Organisation* (DMO) die het middelpunt van de lokale toeristische dynamiek in het CMBR vormt. Deze organisatie coördineert marketingactiviteiten en probeert de publieke en private sector samen te brengen om internationale toeristische markten te bereiken. Vermeulen identificeert echter een aantal problemen rond deze doelstellingen. Ten eerste zijn participatieniveaus laag waardoor er geen kritische massa binnen de bestemming bestaat om collectief en daadkrachtig te handelen. Ten tweede heeft de gemeentelijke organisatie te maken met een zwakke economische, juridische en kennisbasis om deze coördinerende rol duurzaam op te nemen. Ten derde is er een gebrek aan onderling vertrouwen en aan ervaren '*return on investment*' voor ondernemers. Daarnaast is er een onduidelijke rolverdeling en is er geen consensus over wie verantwoordelijkheid draagt binnen het netwerk. Ten slotte blijkt het moeilijk om kleine ondernemingen te betrekken in het netwerk binnen de bestemming waardoor grote touroperators een dominante positie hebben.

Vermeulen laat met deze studie duidelijk zien dat een gebrek aan sociaal kapitaal binnen de bestemming collectieve acties in de weg staat en de ontwikkeling van een daadkrachtig netwerk belemmert. Er is een gebrek aan politieke, economische en persoonlijke uitwisselingsmogelijkheden in de bestemming. Dergelijke mogelijkheden zijn echter noodzakelijk voor de vorming van sociaal kapitaal. Hierdoor loopt het al in de eerste fase van de planning mis: er vindt geen gedeelde besluitvorming plaats over de doelstellingen van de bestemming. Een voorbeeld hiervan is een gebrek aan consensus over hoe het gewenste toeristenprofiel daadwerkelijk aangetrokken kan worden.

Dit onderzoek kan gerust als ambitieus bestempeld worden. Met name Vermeulens poging om empirisch onderzoek in een toeristische casus door te trekken tot bredere theoretische discussies, iets wat in de toerismeliteratuur lange tijd te weinig is gebeurd, is goed en verdient complimenten. De gedurfde insteek betekent echter ook dat de thesis op een aantal punten verbetermogelijkheden heeft.

In de eerste plaats heeft de geslaagde poging om toeristische processen te benaderen vanuit de literatuur rond sociaal kapitaal, collectieveactiesysteemtheorieertoegeliddatdethesiszwakker is ingebed in recente toerisme- en toerismegeografiestudies. Een voorbeeld is de interpretatie van toerisme als een apart systeem. De huidige toerismeliteratuur benadrukt juist de fragmentatie van toerisme over verschillende complexe systemen. Door toerisme als duidelijk afgebakende entiteit te zien, wordt de doelstelling van de thesis om toerisme holistisch te behandelen niet behaald. Een

tweede kritiekpunt is dat een meer kritische visie op collectieve actie een meerwaarde zou bieden aan de thesis. De productontwikkeling en marketing van het CMBR wordt bestempeld als collectieve actie ondanks dat Vermeulen zelf succesvol aantoont dat veel

stakeholders de boot missen en de acties dus helemaal niet inclusief zijn, wat een belangrijke voorwaarde is voor de 'collectieve actie' benadering. Als laatste kritiekpunt valt op dat de thesis twee veldwerksessies los van elkaar beschrijft, waardoor veel resultaten meerdere keren terugkomen in de thesis. Deze casestudies zouden beter kunnen worden geïntegreerd om de thesis leesbaarder en robuuster te maken.

Desalniettemin heeft Vermeulen een bruikbare studie uitgevoerd naar acties van een secundaire bestemming om een internationale marktpositie te verkrijgen. Toekomstige studenten toerisme(geografie) kunnen inspiratie opdoen uit hoe Vermeulen theorie en empirie heeft laten samenkomen om de interne dynamiek van een bestemming te analyseren.

Literatuurselectie

Vermeulen, L. (2017). The tourism system of a secondary destination and its challenges to achieve collective action towards international markets. Case-study: Cajas Massif Biosphere Reserve, Ecuador. Masterthesis Toerisme, KU Leuven.

Arie Stoffelen (h.j.w.stoffelen@rug.nl) is universitair docent Culturele Geografie en Toerismegeografie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Lynse Vermeulen (lynsevermeulen@hotmail.com) volgde de master Toerisme aan de KU Leuven en werkt momenteel als junior product manager bij Master Tours nv